

TWENTSE POST

MAANDBLAD VOOR TWENTE

HET LANDSCHAP – DE STRUCTUUR
DE NATUUR – DE MENSEN – HET
LEVEN – DE CULTUUR – DE VOLKS-
TAAL – DE GESCHIEDENIS – DE GE-
BRUIKEN – DE STREEKBELANGEN
DE ALGEMENE ONTWIKKELING

HFD. RED. J. W. M. GIGENGACK

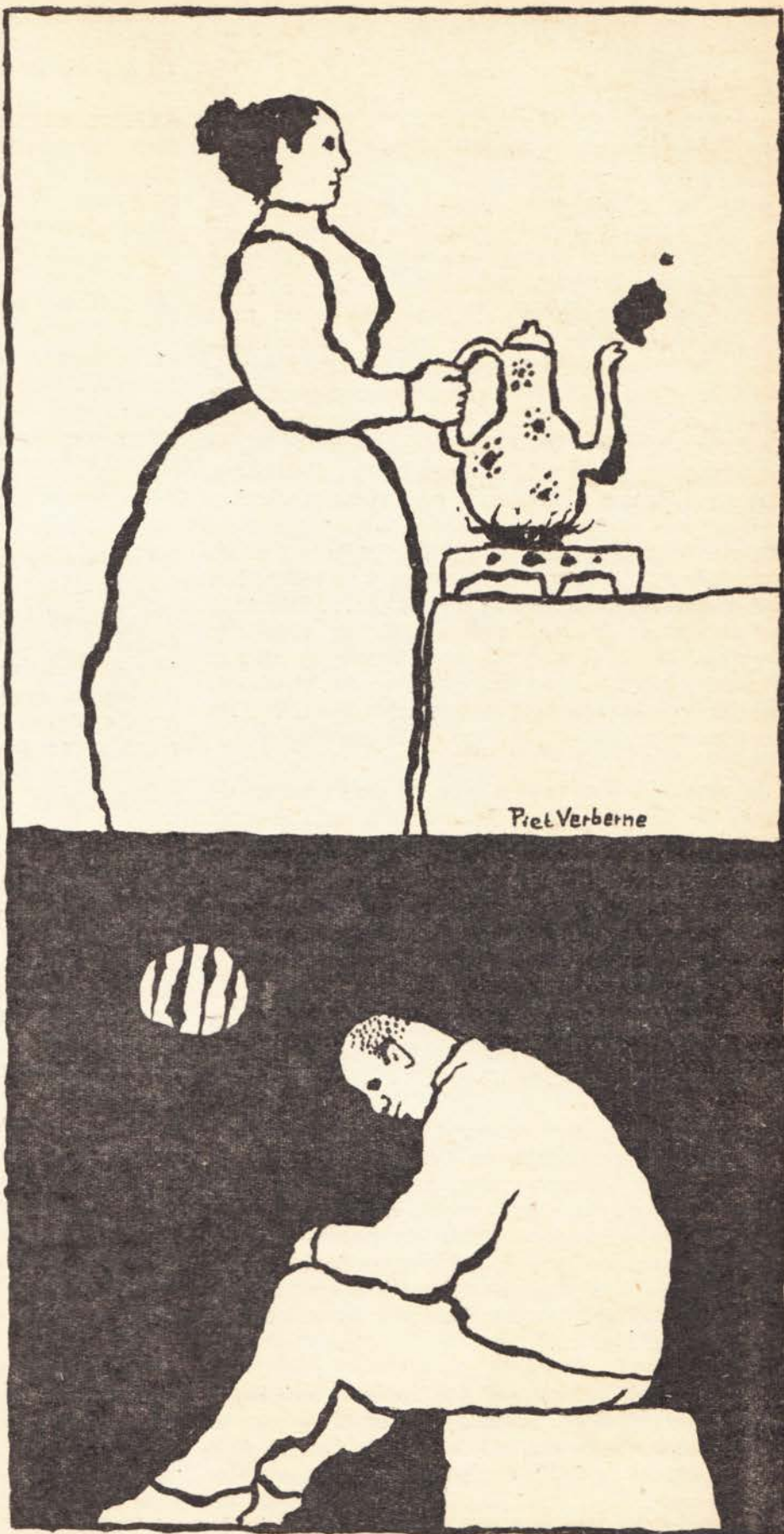
NR. 10 OKT. 1967 6^E JRG.

Uit de inhoud:

◆
**Zitten
en
Zetten**
◆

Redactie en Administr. TWENTSE POST
(waarin opgenomen tijdschrift Twenteland)
Beekstr. 51 Hengelo (O.) Tel. 17987
Amsterdam-Rotterdam Bank, Hengelo
Postrekening: 820018 t.n.v. Twentse Post
Abonnements-prijs f 4.20 per jaargang
Losse nummers 40 cent per exemplaar

Advertentie-tarieven op aanvraag. Gehele of gedeeltelijke
overname van artikelen enz. zonder toestemming van de Uit-
geefster verboden. Alle publicaties blijven eigendom v.d. Uitg.

Piet Verberne

STREEKTAAL

ZITTEN EN ZETTEN

„Iej mut gen boer in 't venster zitten.“

Zitten is wa ne röstige bezigheid, benaamd a'j *in nen gemakstool zit* of oop 'n *praotstool zit*, mer het kan ook minder plezeerig wèen. Iej kunt aargens *leelk met zitten te hooln*, 't kan zó slim wèen, da'j de hand an 'n hals brengt en zeit: „*t Zit mij tot hier!*“ En a'j 'n jaor *in de kaste mut zitten — achter de tralies*, dan kö'j ow plezeer ook wal oop. Veerders mut nen pachtboer zik wa miezerabel veulen, asse oop 'n *schupstool zit*, mer 't kan nich baten *daoraower te zitten piekern*; der is niks an te doon, *daor zit niks anders oop*, as oet kieken naor ne andere boeriej.

In de winteraowende *zit ze bie'j 'n boer gezellig um 'n heerd*. De besvaar geet an 't vertellen, hee *zit zo vol vertelsels, as nen bok vol k. . .* Dan vlög de tied um. De tooheurders *zit't zo vast oop 'n stool, as ne brodse hen oop 't nus*, zee *zit't te luustern met neuze en bek*; allenig de knech *zit zik te vervelen*, hee gif niks um dee fäöbelkes. De mooder zeg: „*Dat zit bie'j em in de familie.*“

„Iej zint 'n keteer te late, *woe zit dat?*“ vreug de baas an de loopjong. „*Dat zit zó*“, zeg de jong. „Gistern ha'k ruzie met Frits van 'n Geetelink. Non *zatten ze mi'j van morgen oop te wochen*, hee en zien breur. Eerst wollen ze mij in 't kanaal smieten, mer *dat zat eer nich glad*. Dow gaf zien breur mij nen klap. Ik *leut dat nich oop mij zitten* en gaf ter em een wier, den zat! Dow *zetten ik 't oop 'n lopen* en langs nen umweg kwam ik hier.“ „Non“, zeg de baas, „*iej hoowt ow nich oop 'n kop laoten zitten*. As ik ow was, *leut ik 't er nich bie'j zitten* en gung naor de pliessie.“

„Bie'j de Bosboer, *daor zit geeld*, hee *zit er good bi'j*. Hee hef mer éne dochter en wee dee krig, *den kan der wa zitten*. Zee zal vri'jers genog hebben, duch mij.“ „*Dat zit nog!* Dat wicht, *daor zit nich völ bi'j*, zee is an de doore kante en hef ook nog de verkeerde pannen oop 't dak; (rood haar). 't Zol mij nich verwonderen, *as ze nog zitten bleef*. Afijn, zee zal zik wa redder, zee kan wal in nen ouwto rien, *'t zit er wal an.*“

Dee vrouw hef gen *zittend gat*, zee mut aait bezig wèen. *Daor zit 't em in*, dat bie'j eer 't spek an 'n balken wast. Eeren zön is heel anders. *Den zit aait met 'n kop in de beuk*, net as *ne hen, dee oop eier zit te breun*. Zien vaar hoof em nich *achter de bokse te zitten*. Hee geet oop de H.B.S. en zit in de

veerde klas. „*Ik wil nich bliewen zitten!*“ zegge, en daor heffe geliek an. Asse zo duur geet, *zit er nog wa nen dokter of affekaot an*.

As man en vrouw *mer één zitten hebt*, kunt ze nich tehoope naor de kèrk gaon. Doot ze 't toch, dan geet de vrouw *in de banke zitten* en de man geet staon, of hee *zet zik woer oop ne leuge plaats*. Onder de prèek kunt ze gaon zitten, mer 't gif gen pas um dan *te zitten slaopen*.

„Ik heb den bessembinder in lang nich zeen, *woe hef den zetten?*“ „Gen wonder, hee *hef 'n half jaor in Venhoezen zetten!*“ „'n Half jaor, *dat is nen helen zet*. Wat harre daon?“ „Lopen te bidden (bedelen) langs de duur. Dat kon 'n deender *nich zetten*, hee *zetten em in 't hok* en dow zorgen de rechter vuur de rest. In Venhoezen, daor *zatte gennen boer in 't venster;*“ (*in de weg*).

„A'j ne hene zet, dan zit ze.“

Nen flinken jongen keerl, den *de aarme nich verkeerd an 't lief hef zitten* en geern waarken wil, *kan heel wat an kante zetten*. Mer 't waark mut em liggen. Lest wolle 'n 'ingezonden stuk' *in de krante zetten*; 't völ em naa zoer *ziene gedachen oop 't papier te zetten*. Mer hee is nen vasthouder! „*Ik heb 't er oop zet*, en ik spöl 't ook kloor,“ zegge. Boo jao, jong, *zet em oop!*

De boer wol zik scheren. Hee mos eerst 't *scheermes anzetten*. Net dowwe 't aower 'n reem heul, reup de knech oop de del: „Komt gaauw hier, de koo kalvert!“ 't Kiesken (troetelnaam voor een kalfje) was 'n staarken kalf. „*Dat wi'w anzetten!*“ zeg de boer. „'n Staarken kalf?, vreug de vrouw. Dan wi'k gaauw 'n *dreupken in de koffiesmor zetten*. En a'k temet 'n *middagpot oop 't veur zet*, za'k ter 'n wösken meer in doon!“

De vente *deuden met 'n zetskloot*. Jensken deu Wierdens en zienen zetskloot vleug duur de roet. De vaar zeg, hee wol em ees efkes *de kop tusken twee oren zetten*, mer Jensken huulen: „*Ik heb 't nich met oopzet daon.*“ „Dat geleuw ik,“ lachen de vaar, „mer iej hebt 'n kop toch ook a tusken twee oren?“ Dow *zetten Jensken 'n heel ander gezich*, hee lachen duur ziene träöntjes hen.

„Gao'j met naor de kaarmse?“ „Nee, *ik verzet der gennen voot um*. Wat hei'j der an? Niks as geeld vermallen.“ „Och, a'j 'n helen dag *oop 't kantoor zit*, wi'j wal ees 'n *verzetjen hebben* en de zorgen 'n paar uur oet 'n kop *zetten.*“ „Doot, woer iej *owwen zin oop zet hebt*; wat mij angeet, *ik lao mij nich ofzetten.*“

„*Hee zit!*” reupen ze, dow lèè 'n bal in 't net. De klootscheeters kent eere taal better. „*Hee lig a!*” roopt ze, *as de kloot zik in de grond vaste hef zet.* Mer *a'j ne henne zet, dan zit ze.*

Rao, rao, wat is dit:

*Ik zat oop mien klösken
En loezen mien vösken.
Woe langer ik loezen,
Woe kaler 't wödden.*

Dat köj slecht raon. De vrouwleu *zit jao nich meer bij 't spinneweel.*

Zo he'w dan zeen dat *zitten* en *zetten* in völ betekenissen kan wodden gebroekt. Wel zich *an 't prakkezeern zet*, zol nog wal andere betekenissen können vinnen en tot de conclusie kommen, dat dizze biejdage nich volledig is. Dat mag dan waor wèèn, ééne oetdrukking wi'w hier met 't oog oop 5 decembe beslist nich vergetten: *de schoon zettten*. Aans kon 't wa wèèn dat Sunneklaos oons dat nog *betaald zettten* en oop päkskes-aowend oonze schosteen oawer slöt.

enschede

ADOLFS & PENNINK
studieboeken
pocketbooks - romans

FOTO **GOBO** FILM

Van Loenshof 10 Tel. 15271
Filiaal: Ollemolensingel 37 Tel. 16118

Fijnhout- en Triplexhandel
Fa. **W. LANGE**
Spelbergsweg 37, Tel. 4538
levert: Fijnhout, Triplex, Hard- en
zachtbaard, Vlas- en spaanplaat enz.

Een **BRIL**, die werkelijk prettig zit
is gemaakt door

Remmelt Pit

Kalenderstraat 24-26 Enschede

Gramfoonplaten Pick-Ups

SPECIAALZAAK Nieuwstr. 57 Tel.
13909 Hengelo.
RADIOKO Boulevard 90
Tel. 24869 Enschede.

A. v. d. Leest Radio
Enschede Televisie

Radio onderdelen - Electrotechnische artikelen
Erkend reparateur en installateur
OLDENZAALSESTRAAT 39 - TEL. 10688

„**N BUSKE LATE BLEUIERS**”

(Toon Borghuis, Oldenzaal)

Boekhandel Bruggeman, Oldenz.

Boekhandel Witkam, Enschede

Bij de Twentse Post uitverkocht!

Machiefabriek
ARENS & Zn

► tandwielen
Perikweg 52

Voor betere schoenen **Rommelaar**

VAN LOENSHOF 31

DAMES! Iets nieuws voor U. Het
VILEDON ZOOMBAND. Zonder
draad en naald en zó'n zoom! In Uw
japon, rok of mantel. In minder dan
10 minuten bent U klaar! Zomen
thans geen probleem meer.

Verkr. bij de Twentse Fourniturenhandel
J. Wagelaar & Zoon
van Loenshof 56-58 Tel. 15684
ENSCHEDA

N.V. Aanneming-Mij. vh.

H. W. TE PAS

Enschede

Burgerlijke en Utiliteitsbouw
Gewapend Betonbouw
Grond- Water- en Wegenbouw

TELEVISIE
*
HOOR
APPARATEN
*
RADIO

Blijvende service!
Jan LANGKAMP
LANGESTR. 52 TEL. 24695 ENSCHEDA.

Voor herenkleding

het beste bij **Besters**

Van Loenshof 12, Enschede

Voor 't Hoen
medaille,
krans, tak
of beker: bij ons slaagt u zeker
Ripperdastraat 2a, Enschede

S. TEN CATE
STAALHARDERIJ

Hessenweg 1-9 — Tel. 15413

MINTEX - REMDIENST

Dr. Benthemstr. 35 — Tel. 15418

Motor defect?
naar **JULO**
direct!!!

Pyrmonststraat 15-19
ENSCHEDA

Twentse Taalbank

OOLE STOBBER

Wat zet de knobbelige stobben
Toch almaol 'n geveurlik gezicht:
'n Enen kik oet as de duuvel,
'n Andern as nen deef vuur
[t gericht.

'n Dèrden hef nen kop as ne oele,
'n Veerden den licht as nen gek,
'n Viefden löt zeen ziene tanne,
As een den de tonge oetstek.

'n Zesden rolt naar met de ogen,
Zo wild as nen oolen sjandarm,
As wolle den zeuwnden nog pak-
[ken,
Den dreg al den kop onder
[n arm.

Biej nach, as dat zulvern
[mäönken
Zien lech oop de kopeeken leg
En as 't oet den oelenhook kies-
[ket,
Dan waog ik mi'j nich oop de weg.

(Nao: A. Hollweg.)

Dezer dagen verschijnt:

**'Schaduw
van
Twickel'**

(tekst en foto's: Herman Haverkate)

Het mooiste fotoboek over Twente
ooit verschenen! Juwelen van foto's,
prachtig afgedrukt en artistiek ge-
bonden in plastic voor f 15.50.

Bestel reeds nu uw exemplaar (tel. 05420/12773)

Boekh. WITKAM, Enschede.

ADVERTEREN IS ETALEREN

H. v. d. Meer & Zn

« GEREEDSCHAPSLIJPERIJ »

Het adres voor alle soorten
staalwaren (slagersartikelen,
scharen en messen, veescheer-
machine's enz.)

BLEEKERSTR 18, TEL. 15509 ENSCHEDA

KRONIEK VAN DORP EN STAD

BORNE —. De mogelijkheden van agrarische uitbreiding in het richterampt Borne waren, zoals we in het vorige nummer TP hebben gezien, al in het begin van de 17de eeuw afgesloten. Voor de toenemende bevolking in dit richterampt was er in de agrarische sector geen plaats. Na de afzweving van Philips II (opvolger van Karel V) door de Verenigde Provinciën (1), vielen de oud-bisschoppelijke domeingoederen in Twente aan de provincie Overijssel ten deel, die hiervan tot het einde der 18de eeuw eigenares is gebleven. De staten hielden het hofhorig areaal naar beste vermogen in stand, de domeingoederen konden derhalve niet worden gesplitst maar — tengevolge van de werking van art. 14 der Twentse hofrechten — wel in omvang toenemen. Vrij land, door horigen gekocht, werd op de duur hofhorig goed.

Zoals reeds in het vorige nummer vermeld, merkt de historicus prof. Slicher van Bath in dit verband op dat het groeiende hofhorige areaal voor de Staten een spaarpot vormde waarvoor ze zelf niets behoefden in te leggen. In zijn 'Overijsselsche Gedenkstukken' (1786) neemt de Oldenzaalse advocaat mr. J. W. Racer stelling tegen de verkorting van rechten der plattelandsbevolking en de kleine steden. Een ernstig bezwaar maakt Racer tegen de grondbeginselen waarop de 'Ordre en Redres over 's Lands Domainen in Twenthe' steunde. In dit document, opgesteld door de Gedep. Staten in het jaar 1662 om als handleiding te dienen voor een economische exploitatie der oud-bisschoppelijke domeinen is volgens Racer geen sprake geweest van 'ten meesten dienste deser Provincie aan d'eene syde, ende meest redelijke billickheit voor die meyeren aan d'andere syde.'

De jurist W. H. J. Massink zegt in zijn proefschrift over 'De Horige Rechten in Twenthe' ao 1927, blz. 58-61: 'Op 26 februari 1667 vergaderden de Twentse hofmeiers te Borne om hun bezwaren naar voren te brengen tegen de verschillende taxatiën, opgenomen in de 'Ordre en Redres'. Op 26 april van hetzelfde jaar volgde te Deventer de algehele goedkeuring door Ridder-

schap en Steden. De hofmeiers zullen eerder de belangen van de provincie hebben behartigd dan die der horigen, welke zij op de vergadering te Borne moesten vertegenwoordigen. Uit het korte verslag, dat er bestaat van die bijeenkomst, blijkt dat zij steeds, na korte discussie, hebben toegegeven....' (2).

STRIJD OM HET BESTAAN

De grote moeilijkheden, waarmee men in Overijssel in de 17de en 18de eeuw te kampen had, waren ontstaan doordat de bevolkingsvermeerdering veel sneller was gegaan dan de uitbreiding van het areaal der cultuurgronden; (3). Ontginningen, die aan de groeiende bevolking de noodzakelijke bestaansmogelijkheden hadden kunnen verschaffen, werden bemoeilijkt of onmogelijk gemaakt door het in gebruik zijnde systeem van plaggenbemesting, dat enorme oppervlakten woeste grond op-eiste als plaggenland. In 1810 vermelden Eys en Kops ('De Economist' 1915, blz. 136) dat voor de voeding van ieder individu 1/4 Rijnl. morgen — dit is: 0.21 HA bouwland — vereist is. In 1749 blijkt het richterampt Borne gemiddeld 0.12 HA bouwland per persoon ter beschikking te hebben zodat begrijpelijk wordt waarom in deze tijd op grote schaal akkerbouwproducten moesten worden aangevoerd. Ook in andere schout- en richterambten van het akkerbouwgebied is de toestand ernstig: Haaksbergen 0.14 HA p.p. en Almelo 0.15 HA p.p., waartegen Oldenzaal met 0.20 HA p.p. nog vrij gunstig afsteekt. Het zijn allen textielplaatsen met een buitengewoon aantal armen. Slechts door uitvoer van textiel en turf konden elders, voornamelijk wel op de Amsterdamse markt, akkerbouwproducten gekocht worden om de Overijsselse bevolking in leven te houden. Gedurende de periode van 1760 en de daarop volgende decennia ondergaat Overijssel in industrieel opzicht een ernstige crisis. Zowel de textielnijverheid als de turfgraverijen geraakten in moeilijkheden. Dit trof het economische leven des te zwaarder omdat er geen andere industrieën waren die hun functie konden overnemen. De Twentse textiel kon de concurrentie met het buitenland niet meer volhouden, vooral niet met de meer gemechaniseerde Engelse industrie. Het zijn de jaren dat in Engeland de indus-

(1) De wereldlijke heerschappij der bisschoppen ging in 1528 over op Karel V.

(2) Ook de drostendiensten, die niet alleen aan de horigen maar ook aan verdere bewoners van het platteland opgelegd konden worden, waren een steen des aanstoots. Een resolutie van Ridderchap en Steden ao 1717 verklaarde dat „aan de heeren drosten twee diensten jaarlijks, als eene bij hooy en bij gras, competeeren.” Na 1748 schijnen deze drostendiensten een tijdlang met gestrengheid gevorderd te zijn, wat protesten van alle zijden tengevolge had, o.a. van de hofmeier te Borne. Deze had hiermee succes en werd, door een besluit van de Ged. Staten ao 1773 van dergel-

ijke prestaties ontslagen, aldus W. H. J. Massink in eerdergenoemd proefschrift (blz. 76).

„Op 28 nov. 1782 had te Borne een samenkomst plaats van afgevaardigden der Twentse steden, waar de grenzenloze aanmattingen van de drost werden besproken”, schrijft L. A. Stroink in 'Stad en Land van Twente', waarin hij tevens een opsomming geeft van de verschillende rechten waarvan de drost zich had meester gemaakt; (blz. 352). Spoedig daarna (in 1783) schaften Ridderschap en Steden alle drostendiensten af en dit — aldus een opmerking van bovengenoemde Massink — doet vermoeden dat hun instelling in 1717 niet helemaal in de haak is geweest.

hengelo

de **Bokdam's**
 voor **DANSLES**
 Drienerstraat 37

HET SPEELGOEDPALEIS
Teutelink
 Enschedesestr. 22, Hengelo

Het beste adres voor:
**GEDISTILLEERD, WIJN, BIER,
 LIKEUR, LIMONADE**
 Fa. Jac. Krabbenbos
 Molenstraat 18

COOP.
RAIFFEISENBANK
 BOERENLEENBANK
 Parallelweg L.S. Hengelo Tel. 10061
 Bijkantoren: Oldenz.str. 168, Beukweg 81

● MEUBELN
 ● TAPIJTEN
 ● BEDDEN
PETRI voor de moderne
 woningrichting! |
 MARKTSTR. 16

ADVERTEREN IS ETALEREN

BLOEMENMAGAZIJN
K. Hunia & Zn.
 Tuindorpstraat 38 — Brinkstraat 1a

Bult's Slagerij
 VOOR VLEES
 EN VLEESWAREN
 WEEMENSTR. 12, TEL. 12752

Klaant'n van **BISCHOFF**
 Bint almaal vol lof
 Ne dame of heer . . .
 Ze komt aaltied weer, want:
Bischoff
 HENGELO
 hef 't beste wat er is
 Oawertuugt ow van dizze waarheed

PORTJE
 Deldenerstraat 8
 Hengelo (O.)

Ruischer en Hartgers
 Veur elektrische apparaten
Radio en Televisie
 Drienerstraat 4 · Tel. 14878 · Hengel

HOBBYHUIS
Hackfort
 BERGWEG 9, HENGELO

VERSTEEG's veurve
 veur hoese en earve
 Molenstraat 20
 Hengelo (O.) — Tel. 12207

Bonneterie SPECIAAL-
 ZAAK:
 Blouses - Rokken - Vesten
 Molenstr. 5, Tel. 17382, Heng.

N.V. Automobielbedrijf
BLEEKER
 ● OPEL
 ● CHEVROLET
 HENGELO

AHREND
 Telgenflat Hengelo Tel. 7266
 voor: Lichtdrukken, Foto-
 copieën, bestekken.

H J. Krakers
 AANNEMERSBEDRIJF
 Tel. **Hengelo** 12964
 Nieuwbouw, Onderhoud- en Betonwerken

DAMES-, HEREN-,
 KINDER-PYAMA'S
 EN -ONDERGOED,
 SCHORTEN, ENZ.
 Altijd goedkoop

MORSINK
 SOLASPECIALZAAK
Serviesen
 Weemenstraat en Kotmansweg

Doe het zelf
 Wij leveren hiervoor P.V.C. vloer- en
 wandtegels (reeds vanaf fl 5.80 p. m²),
 plakplastics, mozaiek, lijmen, beits etc.
 VLOERENBEDRIJF
A. F. Pierik &
F. Boerkamp n.v.
 Wolter t. Catestr. 5, Tel. 14064
 Hengelo (O.)

Automobielbedrijf
ERNE **FIAT**
 Delden.str 42
 Tel. 2120
 vanaf:
 f 3799
500

H. ter Braak
 Gasconvectoren, Haarden, Electro-
 en Sanitair
 Bornsestraat 24 Tel. 16137

ADVERTEREN IS VERKOPEN

BEHANG EN VERF
Fa. Wed. J. Walhof
 Beekstr. 29 Hengelo

Beste leu, weet wa'j doot met oew geeld.
 Leav' nich raak zoaj wal weelt.
 Denk ter um, le'j mangs wat op zied.
 Veur nen krappen of slechten tied.
 Breng dan
 oew geeld
 naar de
 Nutsspaorbaank
 Now 4 pct rente
NUTSSPAORBAANK
 Drienerstraote 43 · HENGEL

triële revolutie begint. (Twente bereikte dit stadium van een industriële ontplooiing eerst honderd jaar later.) Slicher van Bath neemt op goede gronden aan dat het geldloon in Twente tussen 1697 en 1845 geen wezenlijke veranderingen heeft ondergaan, hetgeen betekent dat zich vanaf 1760 een achteruitgang van het reële loon heeft voltrokken, welke — berekend naar de roggeprijzen — uiteindelijk neer kwam op een vermindering tot 44 pct. van het oorspronkelijke bedrag. De gedachten-gang, dat, nu de prijzen zijn gestegen en de geldlonen gelijk zijn gebleven de ondernemers extra winst maakten, wijst hij af. Het is belangrijk, aldus Slicher van Bath, dat men in Twente kan constateren, dat de vermogens van de textielfabrikeurs gevormd zijn in een tijd toen het fabrikeurs en wevers beiden goed ging. In 1764 en 1767 heeft Borne het hoogste percentage onvermogens van het Twentse platteland, resp. 45.7 pct en 62.8 pct. (naar personen). Het is niet verwonderlijk, dat in 1764 en veel meer nog in 1767, er in Borne een noodtoestand gaat heersen, omdat inmiddels het centrum van de textielnijverheid zich heeft verplaatst naar Almelo en Enschede. De snelle opkomst van de aardappelenverbouw in de 2de helft van de 18de eeuw is toe te schrijven aan de steeds stijgende graanprijzen. Er waren echter ook nog andere voordelen aan de verbouw van aardappelen verbonden dan alleen hun goedkoopte ten opzichte van de granen. Men kan van een gelijk areaal meer mensen met aardappelen dan graan voeden; bovendien werden de aardappelen gebruikt als veevoeder. Een bijkomstig voordeel was dat zij niet aan tienden waren onderworpen. In 1781 zijn de aardappelen al het volksvoedsel van de armen.

BORNE IN DE 19de EEUW

De 19de eeuw toont een geheel ander verloop: de bevolking nam minder snel toe dan de uitbreiding van de cultuurgronden. In 1811 was het met het bestaan van de hofgerichten gedaan. De tijd van de hofmeiers was voorbij. Van hogerhand werd de inlevering geëist van alle stukken van hun gerichten.

W. H. J. Massink 'Hoorige Rechten in Twenthe', blz. 138: brief van de procureur bij de rechtbank in eerste aanleg te Almelo aan de hofrichter van Borne, waarin de laatste nog eens uitdrukkelijk wordt aangemaand alle hofboeken, registers e.d. ter griffie van de rechtbank te deponeren.

Almelo, 8 mei 1812: „Mijnheer! Ten gevolge van de keizerlijke decreten van 18 October en 8 November 1810 hebben iedere regtsban in de uitgestrektheid van het ressort eens tribunaals van eerste aanleg er hunne protocollen, titels, papieren, documenten, archieven moeten deponeren. Het schijnt dat diegeenen, welke een dergelijke

regtsban als de uwe bezaten, in het denkbeeld verkeren, dat deze overgave hun niet betrof. De wet en het Fransche gouvernement erkennen zulke regtsbannen niet, en, dezelve door de nieuwe orde van zaken vernietigd zijnde, komen zij onder de beschikking van diezelfde wetten, welke overgave voorschrijven. Een missive van den Procureur-Generaal bij het Keizerlijk Geregts-hof en een nog latere van den Directeur van het Enregistrement en der Domeinen dezes departements herinneren aan deze overgave en doen het verwijl van dezelve opmerken. Gelast zijnde om te waken voor de uitvoering der wetten en reglementen van de publieke administratie, en vooral over die, welke maatregelen van order en openbare nuttigheid betreffen, verzoek ik, en desnoods gelast ik u, Mijnheer, om zonder verwijl alle protocollen, registers, papieren, documenten, archieven, welke tot uw vernietigd regtsgebied behooren, benevens een beknopte en juiste inventaris van dezelve, ter griffie dezer regtbank te deponeren. Ontvang de verzekering mijner achting etc.”

Door het betalen van een afkoopsom kon de horige tot de vrije eigendom van het vroeger horige goed komen. Uit het jaar 1838 bestaat nog een verzoekschrift aan de Koning van de voormalige hofmeier van de hof te Borne en een erfgenaam van de vroegere hofmeier van de hof te Delden. Hierin verzochten deze personen de Koning dat hen een schadevergoeding zou worden gegeven voor het gemis aan iura en emolumenten, die zij zelve of hun voorouders uit het ambt van hofmeier-hofrichter hadden genoten. In zijn proefschrift (blz. 137-145) betwijfelt W. H. J. Massink het succes van dit verzoekschrift gezien de tweede memorie van het Departementaal Gerechtshof in Overijssel (ao 1810), waarin gezegd werd dat de hofrichters niet voor schadevergoeding in aanmerking zouden komen.

De landbouw kan in de eerste helft van de 19de eeuw de bevolkingsvermeerdering in Twente gemakkelijk opnemen. De nijverheid blijft na de bloei van de 18de eeuw ten achter: het percentage van hen, die in de nijverheid werkzaam waren, liep terug van 33.0 pct. in 1795 tot 25.9 pct. in 1849. De overgang van landbouw naar industrie was niet nodig nu er weer mogelijkheden waren ontstaan in de landbouw door de verbreking van de noodlottige cirkel van plaggenbemesting en klein areaal bouwland. De rundveehouderij had in deze tijd in Twente niet zo'n grote betekenis als in de rest van Overijssel. De belangrijkste bron voor de omvang van de rundveestapel zijn de lijsten van de rundveeteling voor het fonds ter bestrijding van de

(3) Slicher van Bath: 'Een samenleving onder spanning', blz. 497 en verder de blz. 340 ev., 498-502, 504-510, 605-608, 747 ev.

HILBERDINK

GROTE SORTERING
TAFEL-, THEE- EN ONTBIJT-
SERVIEZEN

Marktstraat 25 — Telefoon 14357

Alleenverkoop voor Hengelo
en omstreken:

DE SPECIAALZAAK IN HERENMODES

Herman Stubbe

Marktstraat 22 — Tel. 13570

Beter dan goed is een Hollywood hoed!

Een grote keuze SCHILDERIJEN
ETSEN
REPRODUCTIES

kunsthandel Prins

Marktstraat 21 - Tel. 14256 - Hengelo — Wij verzorgen al Uw inlijstwerk

EP

Automobielbedrijf

Van Laar

en

Feijten

Enschedesestr. 127 - Tel. 13983 - Hengelo

DAF

VIOS gebouw

Self Service

maaltijden à f 2.50

(Ook bij U aan huis)

Beekstr. 10, Hengelo

TEL. 05400-12612

Timmerfabriek

Hannink

Hengelo (O.) — Tel. 13701

Levering van:

kozijnen, ramen, deuren, trappen
enz. voor utiliteits- en woningbouw

ADVERTEREN IS ETALEREN

Voor het inrichten
van Uw woning:

Woninginrichting **Frans Tanke**

Weemenstraat 61. - Tel. 12862. - Hengelo (O.)
Zie overzichtelijke etalages en toonkamers boven

SPAR = SPAR

Uw BRANDSTOFFEN en
OLIE voor alle doeleinden
J. B. VELTKAMP & Zn

Tevens verzorgen wij uw trouwriten met koetsen
Dennebosweg 46, Tel. 16210, Hengelo

Eethuis

„t Centrum”

(Eig. B. Droste)

BEEKSTRAAT 5 - HENGELO

prima keuken

Specialiteit: **Zigeuner-Bief**

Geopend van 23.30 tot 00.4 uur

VOOR HET BETERE
SPEELGOED

't KINDERPARADIJS
Willemstraat 35 - Hengelo (O.)

R. Geerdes

GOUDSMID

Industriestr. 191 - Tel. 16737 - Hengelo

**Goud, Zilver,
Uurwerken en Keltum-Pleet.**

Diverse plaatsen

FORMELTA

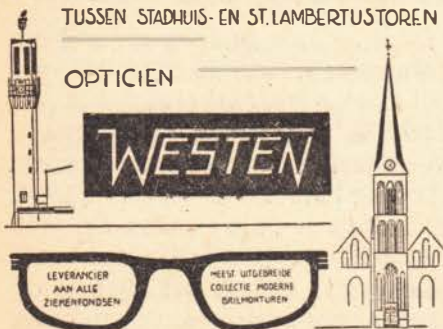

de ideale koffiemelk

Verkoopkantoor „MULTIFARM" Boekelo

TUSSEN STADHUIS- EN ST. LAMBERTUSTOREN

OPTICIEN

Westen Woont Weemenstr. 15

Makelaarskantoor

ROTTINK N.V.

Deldenerstraat 36-38, Telefoon 13041, Hengelo (O.)

VASTE GOEDEREN ♦ ASSURANTIËN ♦ HYPOTHEKEN

rundveepest in 1800. Hieruit blijkt dat Salland meer dan de helft van alle runderen heeft, Twente ruim een kwart en Vollenhove een zesde deel. In Borne is in 1800 de hofmeier de belangrijkste rundveebezitter met 6 koeien en 6 stuks jong vee.

SPANJAARD

Eerst aan het eind van de 19de eeuw ziet men een zekere vertraging in de ontginningen, althans verzeleken bij de grote bevolkingsvermeerdering. In de 20ste eeuw is de toestand van de 18de eeuw teruggekeerd: de uitbreiding van het landbouwareaal blijft bij de bevolkingsvermeerdering ten achter. Evenals in de 18de eeuw moet men zijn heil zoeken in de industrie.

Fabriqueur Salomon Jacob Spanjaard stichtte in 1828 te Borne een bedrijfje dat in 1850 was uitgegroeid tot een fabriek met 50 handweefgetouwen en evenzoveel personeelsleden. Daarnaast betrok hij zijn producten nog van een honderdtal thuiswevers (4). In 1864, toen Spanjaard inmiddels zijn beide zoons in het bedrijf had opgenomen, werd een door stoom gedreven weverij met 180 mechanische weefgetouwen en een katoenspinnerij met 3.500 spullen gebouwd. De engelse weefgetouwen werkten eerst in de verlaten machinefabriek van de firma Stork, Meyling & Co, die naar Hengelo verhuisd was. Dit bedrijf stond aan de Grotestraat (t.o. de Erven ten Cate), terwijl het nieuwe bedrijf aan de Stationstraat verrees. Naast linnen damastgoederen werden eenvoudige gebruiksartikelen vervaardigd. Koning Willem III bracht in 1874 met zijn eerste gemalin, Koningin Sophie van Württemberg, een bezoek aan het bedrijf.

Van de firma A. Jannink & Co in Enschede werd in 1871 de spinnerij overgenomen. Na korte tijd in Enschede in bedrijf te zijn geweest, werd deze spinnerij naar Borne overgebracht. Daar brandde ze af in 1887 en werd niet weer opgebouwd. In die jaren werd het bedrijf geleid door vijf familieleden en fabriceerde men voornamelijk linnen damast. Het doek werd op natuurlijke wijze gebleekt in Ootmarsum. Uit een classificatie van de beroepsbevolking naar beroepstakken van het jaar 1889 blijkt, dat er in deze tijd in Borne opvallend veel meer herbergen zijn dan elders in Twente, namelijk 14 herbergen op 211 gezinnen (844 inwoners); *Sl. v. B. in zijn bekende standaardwerk*, blz. 149.

In 1898 kocht Spanjaard de Bornse Stoomweverij van Klein Ledeboer aan de Deldensestraat en belastte zich tevens met het beheer van dat bedrijf. De oude firmanaam werd in 1901 omgezet in de NV Stoom-Spinnerijen en Weverijen v/h S. J. Spanjaard te Borne, een familiebedrijf met negen leden in de leiding. Belangrijke producten waren bever, molton, flanel en katoenen dekens.

Gedurende de Eerste Wereldoorlog werd de spinne-

rij beduidend vergroot. De jaren tussen 1920 en 1930 waren jaren van hoogconjunctuur voor Spanjaard. In 1924 had een ernstige brand plaats. In 1927 werd een nieuwe weverij gebouwd. Toen Engeland op 21 sept. 1931 de gouden standaard verliet, was dat voor Spanjaard, evenals voor zovelen, het begin van een moeilijke tijd. In Clayton le Moors in Engeland werd toen een bedrijf opgezet (weverij en spinnerij) om daar de door Engeland gevraagde artikelen te fabriceren; (in de vijftiger jaren werd dit bedrijf verkocht).

Tijdens de Tweede wereldoorlog werd ir. Johan Spanjaard, een van de directeuren van het bedrijf, door de Duitsers opgepakt (30 april 1941) en keerde nimmer terug. Mededirecteur Izaak Spanjaard zag zich vanwege de anti-joodse houding der Duitsers genoodzaakt om met zijn familie onder te duiken en overleed tijdens de bezettingsjaren. Eveneens doken onder de directeuren Leo Spanjaard (kort na de bevrijding, op 20 dec. '45, aan hongeroedeem overleden) en Karel Spanjaard, die de ontberingen wist te doorstaan en als laatste mannelijke telg van zijn geslacht overleed op 30 juni 1960. In die donkere jaren stond het bedrijf onder toezicht van een Duitse 'verwalter'. De raketten, die de Duitsers vanaf de lanceerbasis in Bornerbroek (Nijreesbos) op Engeland afschoten — de beruchte VI's — werden per spoor vanuit Duitsland naar de fabrieksplas van Spanjaard vervoerd en daar verladen voor wegtransport naar Bornerbroek.

Op 11 februari 1961 ging het bedrijf een fusie aan met het concern Nijverdalen ten Cate.

In 1964 werd het 100-jarig bestaan van het bedrijf gevierd met een revue in het Hengelo's Concertgebouw: 'Met volle stoom'.

Het Bornse bedrijf telt thans 850 werknemers terwijl de nevenbedrijven in Nw. Weerdinge en Vriezenveen aan 150 personen werk verschaffen; (5).

(4) In 1812 bedroeg het dagloon van een wever in Borne 58 cent; *Sl. v. Bath*, p. 604. Hogendorp vermeldt in zijn reisverslag (1819) dat 't dagloon in de textiel 60 ct bedroeg.

(5) Gedeeltelijk naar gegevens van L. A. Stroink „Stad en land van Twente”, blz. 418 ev.

Spanjaard te Borne

STORK, MEYLING & CO

In 1859 werd te Borne opgericht de firma Stork, Meyling & Co. In 1865 treedt Meyling uit de firma, die toen werd ontbonden. De zaken werden voortgezet door de firmanten C. T. Stork, J. E. Stork en H. J. Ekker en wel onder de naam Gebr. Stork & Co.

Intussen was Hengelo het spoorwegknooppunt geworden. De firma verplaatste haar bedrijf naar deze plaats waar een nieuwe machinefabriek werd gebouwd die op 4 sept. 1868 (bijna honderd jaar geleden) werd geopend. In 1873 werd door dit bedrijf de honderdste stoommachine afgeleverd. Van lieverlee nam de onderneming een grote vlucht en bezorgde Hengelo de naam van metaalstad; (6).

HOFSTEDEN CRULL & WILLINK

Op 1 april 1894 werd door R. W. H. Hofstede Crull een electro-technisch bureau opgericht. Reeds in die tijd werd een aanvang gemaakt met de fabricage van elektrische apparaten. Meer bekendheid

verkreëg de inmiddels, onder toetreding van W. Willink, tot de firma Hofstede Crull & Willink omgezette onderneming door het oprichten en beheeren van elektrische centrales in verschillende delen van ons land: Borne, Hengelo, later geheel Twente, Zuid Limburg en het Gooi. Voorts gingen men over tot het uitvoeren van elektrische installaties in fabrieken en tot de bouw van plaatselijke licht- en krachtnetten.

In 1900 werd de zetel der firma van het minder centraal gelegen Borne naar Hengelo verplaatst, waar kantoren en werkplaatsen in een gehuurde fabriek werden ondergebracht. In 1907 werd tot het bouwen van een eigen fabriek overgegaan op de plaats, waar de uit deze firma ontstane HEE-MAF zich thans bevindt; (7).

Kan men Borne terecht de bakermat noemen van de Twentse industrie, er gaat niettemin achter deze eretitel een brok tragiek schuil gezien het feit dat het voornamelijk de omliggende steden zijn die daarvan nog steeds de vruchten plukken.

(6 en 7) Naar L. A. Stroink: „Stad en Land van Twente”, blz. 499 en 547.

BORNE

Waarom een horloge, dat U telkens moet opwinden?
Een Zwitsers automatisch horloge windt zichzelf op!

Ruud Knoef

BORNE

Grotestr. 239 (naast Huish.school)

COÖP. BOERENLEENBANK

Borne

verzorgt alle bankzaken
Grotestraat 162, Tel. 1476

'schesp ijs - vers ijs'

VELE SMAKEN IN
COUPES & SORBETS

Ijssalon 'BORNE'

(Ook voor frites, kroketten enz.)
Grotestr. 185 - tel. 05409/1000

**Voor uw rugklachten
maar één oplossing:****een bed kopen met een 'J.P. SLAAPVLAKMAT'**

Vraagt Uw winkelier naar de 'Recamier'
van de N. V. Draadindustrie

Jonge Poerink

Fabriek Oosterwolde (Fr)

FORTEX heren - Jongenskleiding
altijd 'n klasse beter!**Morselt**

OLDENZAAL BORNE

Broederij**Dubbelink**

Borne

Adres voor alle slacht- en leg-
rassen kuikens/jonge hennen.

Twentse
spuitinrichting
en autoplaatwerkerij

J. A. Bruins

het adres voor uw school's

**TWENTSCHE
SPUITINRICHTING** Bakenhorst 35-37, Tel. 1546

WAVIN DEALER

P.V.C.-rioleringsbuizen, regenwateraf-
voerbuizen, draineerbuizen, kiezelbak-
ken, ontluichtingskappen, ontluichtings-
pannen, dakramen, Plastic folies, Pla-
stic schuimprofielen, Polyester golfplaten
VOOR ALLE KUNSTSTOFFEN:

MORSELT**BOUWMATERIALEN C.V.**

Industriestr. 8 - BORNE - tel. 05409/1166

Boerenboend in Boorn

Vanof 1896

De boeren van Hettum, Hassel, Zendern
(en Boorn
Bint a 70 Jaar naar 'n Boend hon egaon.
Ook dee van Buur'n, Gammelke en Aozel
Tot an de wiedluchtigsten oet Saosel.
Waarum z'oot Boorn 't voor én 'n kunst-
(mest haalt?)
Umdat eer 'n BOEND zo good bevaalt!!

JONGE POERINK

In 1932 stichtte de heer J. Jonge Poerink te Hengelo een draadfabriek, welk bedrijf in april 1940 — enkele weken vóór het uitbreken van de 2de wereldoorlog — naar Borne werd verplaatst. De onderneming groeide voorspoedig. In 1955 werd in Oosterwolde (Friesl.) een bedrijfs onderdeel gesticht voor de vervaardiging van slaapvlakmatten, een product van geplastificeerd verenstaaldraad; (het beginsel van de veer werd geheel losgelaten en hiervoor in de plaats kwam de idee van het slapen op een snaar). De slaapvlakmat, die in de handel bekendheid verwierf onder de naam 'Recamier-bed', is geëxporteerd in meerdere landen en kent een grote export naar de V.S. Momenteel vinden in het bedrijf te Oosterwolde 180 werknemers een bestaan. In 1960 werd te Neede een zuiver bedrijfs onderdeel gesticht, dat werk biedt aan 50 werknemers. In Elburg ontstond omstreeks 1960 een aparte NV (45 werkn.), het enige bedrijf in Nederland waar men strekmetaal vervaardigt, een product dat wordt gebruikt voor afrastering en decoratie-doel-einden. Ook maakt men hier veringen voor de meubelindustrie. Om ondanks de zeer hoge invoer-rechten door te dringen op de markten in Engeland en Engelse invloedgebieden, werd tenslotte zeven jaar geleden ook in Engeland een aparte NV gesticht (3 minuten gaans van Londen-airport). De onderneming te Borne, waar men alle mogelijke gaassoorten, transportbanden en -installaties vervaardigt en die eigen verkoopkantoren houdt in Europa, het Midden Oosten en het Amerikaanse werelddeel, telt thans 300 werknemers.

TEXTIELFABRIEK 'BORNE'

In de voormalige weverij van Hulshoff Pol te Borne werd in 1934 door het Schuttersveld-concern (Kon. Textielfabr. Gebr. v. Heek NV, Enschede) een nevenbedrijf opgericht waar japonstoffen worden vervaardigd en momenteel 85 man werkzaam zijn.

BONS & EVERS

In 1949 stichtten de heren H. Bons, A. W. Evers, H. A. Evers en E. Th. Evers te Borne een toeleveringsbedrijf voor de industrie. De onderneming, waar onderdelen (nonferro-metalen) worden vervaardigd voor o.m. gas-, water- en luchtapparatuur, werd in '56 omgezet in een NV. In '64 verhuisde men van de Brinkstraat naar het nieuwe industrieterrein. Het bedrijf telt thans 200 werknemers.

BENDIEN'S CONFECTIEATELIER

In 1954 werd door Bendien's Confectiefabriek NV (Almelo) een nevenbedrijf in Borne opgericht dat sedert juli '67 fungeert als zelfstandig onderdeel van het Almelse concern. Circa 75 personeelsleden maken in dit Bornse bedrijf de bekende BEVA-vak-kleding. (Slot 'Kroniek van Borne' volgt.)

EXPOSITIES

KLAAS BERNINK

OLDENZAAL — *'Sterk persoonlijk en tegelijk een Twentse inslag vertonend'*, zo kenschetste de Hengeloër drs. G. Segers het werk van Klaas Bernink uit Glanerbrug, dat deze maand is te zien in het Palthemuseum. De wereld die Bernink schildert — de wereld van de fabriek — kent en begrijpt hij volledig. Zijn werk, dat opvallend origineel is, ontwikkelt zich naar een uiterlijk rustiger en innerlijk rijpere kunst, aldus genoemde kunstcriticus.

SIKKE LAVERMAN

ENSCHEDÉ — *'Kunst, die zich niet meer om begin of eind bekommert'*, aldus karakteriseerde de conservator van het stedelijk museum te Amsterdam, drs. W. A. L. Beeren, het werk van Sikke Laverman (24 jaar) die deze maand in Kunstzaal Markt 17 exposeert. De schilderijen van Sikke, die zijn opleiding genoot aan de AKI te Enschede en thans in Amsterdam woont, hebben geen vast centrum. De lijnen in zijn werk komen aangolven van links en rechts. Het werk is voortdurend in beweging.

almelo

Nutsspaarbank UW bank

Hoofdkantoor Almelo
WIERDENSESTRAAT 22

Bijkantoren te Almelo, Wierden,
Vriezenveen, Rijssen, Nijverdal en
Coevorden

Veur MEUBELS en allens, wat
er zo biejkomp kieken, naar:

TOON a.d. Tuinstraat

Tel. 3880

Wekblad Roeten Dree

Tel. 05490-3163

Postbus 22

Heel de stad least dit blad
(en ook 't Aadorp, Harbrinkhook,
Bornerbrook en Zeendern.)

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT

de Mooie Vrouw

(TEVENS BENZINE-STATION)

Een van de oudste zaken in Twente
OOTMARSUMSESTRAAT 488 - ALMELO

Olympia

Tel- en Schrijfmachines
G. H. v. d. VEEN
ALMELO, Tel. 2666
HENGELO, Nieuwstr. 38, Tel. 3159

In vroger dage daansen de leu op
de dell' n veertoer. Weer völ later
'n zeuensproonk. Rechtervoort foxtrot,
wals en cha cha in niejmoedse
daansscholen:

Wim POLMAN

Ootmarsumsestraat 26 - Tel. 4880

- VEEVOEDER
- KUNSTMEST EN
- LANDBOUW.

[BENODIGDHEDEN

in de beste kwaliteiten !!!

Door grote
omzet
lage prijzen
bij

A.B.T.B. ALMELO

Alle boeken over TWENTE Scholten's boekhandel

GROTESTRAAT 116 - ALMELO

Coöperatie De Landbouwcoöperatie

is een bolwerk ter beveiliging
ter verdediging
ter bevordering

van de economische belangen
van de vrije zelfstandige onder-
nemers in de landbouw te weten
de Boeren.

COöP. LANDBOUWERS-
BANK EN HANDELSVER.

drogisterij - parfumerie PRÜMERS

Bornsestraat 72 - Tel. 5650

Het huis voor geschenken

Het Twentse Serviezenhuis

Heeringa & Co

Grotestr. 79, ALMELO
Nieuwstr. 36 Hengelo

Wedgwood, Spode,
Royal - Copenhagen

DIVERSE PLAATSEN

Hotel Haarhuis Zenderen

In 't herte van Twente

BOERENLEENBANK

Bornerbrook

- De SPAARBANK
- verder alle
- voor iedereen
- BANKZAKEN

BOERENLEENBANK

Albergen

De SPAARBANK voor stad en land
Maak gebruik van lopende rekeningen
Alle inlichtingen aan de bank

DIVERSE PLAATSEN

J. A. J. Strengers & Zn NV
Haaksbergen - tel. 05427/1297
BLANKENBURG 3 - 11

bronbemaling, grondboringen,
gas- en waterfittersbedrijf.

C.L.V. LANDBOUWERSBELANG

Haaksbergen

C.L.O.-mengvoerders

Ruwvoerders

Brandstoffen

Wie helpt met an de
bleui en veuroetgang
van **MARKEL**
met wiede omgeving

- Coöp. Boerenleenbank en
- Coöp. Landbouwvereniging

„de kop'ren smorre”

Twents ethoes in Maarkel
an de grote weg van Hengel naar Deamter
[Twentse specialiteiten]

BOERENLEENBANK

Wegdam

Voor alle bankzaken, Voorschotten,
Credieten en lopend rekeningverkeer.

Coop. „De Landbouw” W.A. GOOR

Het adres voor:

Mengvoerders onder C.L.O.-
contrôle, Meststoffen, Brand-
stoffen, Bestrijdingsmiddelen,
Kruidenierswaren, Landbouw-
werkzaamheden enz.

DENKT BIJ HET OPLOSSEN
VAN UW PROBLEMEN

RUIMTEVERWARMING
OOK AAN AARDGAS

Gem. Energiebedr. Rijssen

Met onze mengvoerders altijd de
hoogste productie. Kunstmeststof-
fen; keuze uit vele soorten. Ruim
gesorteerd in vaste brandstoffen.
Bij ons is het rustig en voordelig
tanken voor brommers, auto's en
tractoren.

C.A. & V.V. BORNERBROEK

STREEKTAAL

'n LÈVENSLOOP VAN JENSKEN VANDE WAPSE

('Gaitjan', Almelo)

X.

Jensken zien kammeraad, Gait van Venneklaos, kon merakel good met 'n geweer umgaon en Gait deu dan ok niks leever as ter zo now en dan eew'n met de spuute d'r op oet gaon. Gait har a heel wat häöskes en knienkes koold maakt zonner dat Jensken daor weet van har. Doo Jensken d'r achter kwam dat zien kammeraad nog wa geern hen streupen gung, was t'r gen hool'n an en wol e aait met. Now was ter in 't doorp nen ool'n veldwachter den Kraaijenveld hee'ten. Wat 'n wonder dat de jongs bie de school em gewoon De Krèèj neumd'n. As de oole Krèèj bie de schoole langs kwam, dan reup'n de vèente: Ka, Ka, Ka! Zodeunig har de oole man toch a nen gloepensen hekel an Jensken van de Wapse en Gait van Venklaos. Dat wadd'n 'n paa baandreckels, daor was 't èene van vot.

Biej tooval har 't oole Krèèjenveld heurd dat dee twee lapzwan's'n nog a wat an 't streup'n deen. 'Now', dach'n 't oole, *'krieg'n dat doo'k ze, al za'k er dag en nacht veur in de been mutt'n wèèn.* En zo gung hee biekaans élk'n dag op de Brookkaante arns an nen hoog'n rogg'nkaamp achter nen ool'n stobb'n zitt'n. En mer woch'n en mer gloep'n of Gait en Jensken ees nich met de spuute 'n kaamp op kwamm'n. En zo ok kreup de oole 'Krèèj' op nen bleusterigen harfstidag dwars deur 'n spul döörnbuske teeg'n nen hoog'n wal op, en zett'n zik ees wier achter nen dikk'n eek'n stobb'n. Hee wus nich dat de jong van de Wapse em net eloerd har doo asse zien'n kop tusk'n de döörnbuske oet stak. 'Zo, zo,' dach'n Jensken, *'ze hebt mie a zo vaak te pakk'n had, now zal ik de oole Krèèj ees te pakk'n nemm'n.'* Op 'n hooltbelt bie 't hoes zoch'n hee zik nen elz'n op met luk nen kromm'n èene d'r an, kött'n em of op zo'n anderhave meter en sleug em onner 'n aarm, net offe 'n geweer har, en stapp'n d'r 'n kaamp met op. Hee göng met opzet langs de annere kaante van 'n kaamp as waor 't oole Krèèjenveld zat. 't Oole zag Jensken en heij har a wille veur twee. Opees scheut Krèèjenveld as ne hoolt-snippe achter 'n stobb'n vandan en heij begön te schreeuw'n net watte haal'n kon: *'Politie!, Politie!'* Jensken bleef staon as nen paol, drokk'n zien elz'n sleetjen zo kot meuglik teeg'n zien pilose bokse an en har 't grootste binnenplezeer um de oole Krèèj. 'Zo jonge', reup de veldwachter al van wied'n, *'daor he'k oe dan ees te pakk'n, dat ha'j nich dach van de oole Ka.'* Doo asse nog 'n tred of wat van em of was, zee Jensken heel onbenullig: *'O, was toe daor um begunn'n,'* en heul Krèèjenveld 't elz'n sleetjen

veur. Sjonge jong, wat stön 't oole te kiek'n, wat sleuge 'n mooi figuur. Daor, op de zölfde stie, hef Krèèjenveld zweur'n dat heij Jensken dat nog wal ees betaald zol zett'n.

Mer Jensken mos nog eerst in Deenst. Now, daor harre 't nich op zitt'n, mar ja, wat doo'j der an? Op de scheetbaan daor wasse good, mar veur de rest begreep e d'r niks van. Ees hadd'n ze velddeest doo de Kaptein em vreug: *'En nu jij, Wapsink; als een vijand ons vaderland in het costen komt aanvallen, wat zou jij dan doen?'*

'Ikke Kaptein? Ik deu niks want mien Va hef gen laand; de grond in 'n bloom'npot heffe nog egapt van de hoesbaas.'

'Wapsink morgen op 't bureau komen', was 't bescheed van de Kaptein.

Jensken har vanzölf jao nich naor de Kaptein hen gaon, mar heij wodd'n haald. De Kaptein bleus hoog van 'n toorn en Jensken kreeg acht dage op water en brood.

Op 'n aander maol hadd'n ze wier velddeest. Ze lagg'n met eur sectie an 'n raand van nen groten dann'nkaamp. De Kaptein was an 't oetlegg'n hoo of dat in tied van oorlog kon gaon. Umdat 't vlak veur den dann'nkaamp almaol ne boskazie was van alle meuglikke stroevelg'n, kon de viejaand ongemerkt eur zo op de hoed komm'n vall'n. En dan wodd'n 't 'n vech'n van man teeg'n man, dan mosse ze d'r zovöl meuglik an de bajonet zeen te stekken. *'Maar veronderstel',* zee de Kaptein, *'dat soldaten te paard ons komen aanvallen, ja jij, Wapsink, wat zou jij in zo'n geval doen?'*

'Ikke, Kaptein? Ik zol as te duuvel hoge in zo'n dannen klemmen. Dat peervolk, dat zal wa rien könn'n, dat geleuw ik best, mar daor is gen peerd wat in nen boom kan klemmen.'

'Wapsink', schreeuwd'n de Kaptein, *'je gaat die acht dagen arrest nog maar eens overdoen.'*

VOLKSKUNDE

VOLKSLIEDJES GEBUNDELD

HENGELO — Op 3 november aanstaande vindt de officiële aanbieding plaats van 'Twents Volksleven' (liederen en dansen verzameld door de Twent Dr. G. J. M. Bartelink.) Dit geschiedt in de gobelinzaal van het Rijksmuseum Twenthe te Enschede, 20.00 uur. De bundel, die verschenen is als een bijzonder nummer van 't driemaandelijks tijdschrift 'Neerlands Volksleven', bevat 152 bladzijden met ruim 230 liederen. Everhard Jans te Almelo ontwierp het omslag.

oldenzaal

KORMELINK
OLDENZAAL
JUWELIER HORLOGER OPTICIEN

GESCHENKBON

G. MORSSELT p.

Zoveel schitterende geschenken...
En evenzoveel verschillende smaken.
Geef een geschenkbond.

Blij met een geschenkbond

G. Morselt

tricoloreren
drymasteren
verven
Ootm.str. 47-49
Tel. 2091

Antoon Hutten

VOOR DE LOOP EN DE SLOOP

Van Opel, Ford en VW
alle onderdelen
Denekamperstr. 71, Tel. 2863

ERRES PHILIPS
TELEVISIE
Ben Lansink Oldenzaal
Deurningerstr. 6 Tel. 2981

Foto's könt nich kieken
(Mer oonze foto's möj bekieken)
fotohandel
't Kiekkeske

Voor
een deskundig uitgewerkte
C.V.-installatie
E. HEIDEMANN & Zn
Boterstraat 15 Tel. 2077
OLDENZAAL

TELGENKAMP's
zaadhandel
Het adres voor tuin-, bloem-
en landbouwzaden, bestr.midd.
Molenstraat 6, telefoon 2958

KIP	KIP	KIP
regelt Uw schade	deukt Uw auto uit	spuut Uw auto

AUTOSPUITBEDR./UITDEUKINR.
Esstraat 6 - Tel. 2251 - Oldenzaal

de zaak met meer
dan 50 toonkamers

- DIV. PLAATSEN -

E. J. Lantink
LANGESTRAAT 21 - 23, DELDEN
RADIO - TELEVISIE - ELECTRO
TECH. INSTALLATIE - BUREAU
WASMACHINES - VERLICHTING

Wee rekken kan geet naor
zölfbediening
PARAAT
Glanerbrug: bie j TET-bushalte
In 'n lunchroom köj lekker etten en dreenken

BOERENLEENBANK
Enschede-Lonneker
de bank voor iedereen!
FAZANTSTR. 116, ENSCH. - Bijkant.: Boule-
vard 1945 Enschede.; Scholt. Reimerstr. 31, Lon.

COOP. ZUIVELFABRIEK
De Eendracht
ROSSUM
Het beste adres voor alle zuivelprodukten

BOERENLEENBANK
Weerselo
Verzorgt al uw bankzaken. Hoogste spaarrente.

Boerenleenbank De Lutte
MET KANTOREN TE DE LUTTE
OVERDINKEL, GLANERBRUG
Hoge rente voor al Uw ingelegde spaar-
gelden. Lage hyp.- en voorschot-rente

Boerenleenbank
Denekamp
de spaarbank
voor het platteland

Lijndiensten
Oldenzaal - Denekamp - Grens - Nordhorn
Moderne touringcars
Uitgebreid reizenprogramma
Autobus-
onderneming
Oldenzaal

In de zomermaanden elke dag tochten in Overijssel
en het Duitse grensgebied

Wiesheed
Dankbare leu zint as wellige
grond: zee geewt meer as ze
ontvangen hebt.

JOODSE GEMEENSCHAP HAAKSBERGEN MOET AFSTAND DOEN VAN BEDEHUIS

HAAKSBERGEN — Vorige maand vertrok het vier personen tellende gezin van de manufacturier De Jong te Haaksbergen naar Amsterdam, waardoor de joodse gemeenschap Haaksbergen slonk tot plm. 15 leden. Om in de synagoge van Haaksbergen een eredienst te kunnen houden moet men beschikken over tien meerderjarige personen van het mannelijk geslacht en die zijn er in de Ned. Israëlitische Gemeente Haaksbergen niet meer te vinden. Men ziet zich dan ook genoodzaakt om voor de bijna anderhalve eeuw oude synagoge een nieuwe, passende bestemming te zoeken.

'VRIENDEN VAN HET STIFT WEERSELO'

WEERSELO — Vorige maand is opgericht de stichting 'Vrienden van het Stift Weerselo'. De stichting stelt zich ten doel het bewaren van het Weerselose dorpsgedeelte, genaamd het Stift. De kern van dit Stift wordt gevormd door de kerk, de stiftshuizen, de kapittelschuur, de vicari en de om het kerkplein gelegen andere gebouwen. Aangezien het in stand houden door de kleine kerkelijke gemeente van Weerselo zeer moeilijk is, zal de genoemde stichting trachten de helpende hand te bieden. Hiertoe zal gestreefd worden naar een zo groot mogelijk aantal begunstigers. Op deze wijze hoopt men een uniek Twents bezit te bewaren voor het nageslacht. Het dagelijks bestuur der stichting bestaat uit de heren G. W. Vrieling (Weerselo), B. G. Cromhoff (Deurningen), H. Blenken Blijdenstein (Oldenzaal), B. van Delden (Enschede) en W. M. Meertens (Almelo). Het secretariaat is gevestigd in Enschede, Stationsplein 15.

ENSCHEDA HEEFT 'RAAD VAN KERKEN'

ENSCHEDA — Op 7 sept. is in de Apostel Thomaskerk te Enschede officieel opgericht een 'Raad van Kerken'. Aan de nieuwe raad nemen deel de rooms katholieken, de hervormden, de gereformeerden, de baptisten, de luthersen, de doopsgezinden, de remonstranten, het leger des heils en de ned. protestanten bond. Met enkele kleine groepen zal nog contact worden opgenomen. Christelijk gereformeerden en vrijgemaakt gereformeerden hebben zich van de nieuwe Raad gedistancieerd. Eerstgenoemden (chr. geref.) deelden schriftelijk mee: 'Uit het verleden is gebleken, dat de eenheid van gevoelens voor een vruchtbaar werken van zo'n Raad niet aanwezig is.' Laatstgenoemden lieten weten dat hun weigering moest gezien worden als een handeling in de geest van de H. Schrift.

TER BESTRIJDING WERKLOOSHEID

RIJK GEEFT TECHN. HOGESCHOOL TWENTE EXTRA KREDIET VAN VIJF MILJOEN

ENSCHEDA — In het kader van de verruiming der werkgelegenheid in de Twentse bouwnijverheid heeft het rijk de Technische Hogeschool Twente een extra krediet van vijf miljoen gulden ter beschikking gesteld voor onmiddellijk uit te voeren werken. Uit dit zeer welkome krediet zal o.m. een groot deel van de eerste fase van een nieuwe studentenmensa worden gefinancierd. Elk jaar wordt het aantal Drienerlo-studenten groter, zodat de bouw van een ruime mensa, waar de studenten hun warme maaltijden en verfrissingen gebruiken, steeds noodzakelijker is geworden. Men denkt dat in de uiteindelijke mensa 50 mensen een volledige werkkring kunnen vinden.

'STUURGROEP' STEDENBAND TWENTE

ENSCHEDA — Mededelingen over bestuurlijke samenwerking in de Stedenband Twente zullen voortaan per bulletin bekend worden gemaakt. (Als vaste commissie zijn in de Stedenband Twente werkzaam commissies voor Ruimtelijke Ordening, Economische aangelegenheden, Onderwijs, Sport, Cultuur-, Jeugdzaken, Sociale Zaken en Volkshuisvesting.) Het eerste nieuwsbulletin ('Stedenbandrecorder') verscheen eind oktober. Daarin wordt meegedeeld dat binnenkort een 'stuurgroep' zal worden geïnstalleerd waarin vertegenwoordigers van de provincie, van de Twentse industrie en van de vrije werkgroep 'Toekomst Twente' zitting hebben.

'DELLEN IN DE BEELDDE KUNST'

DELLEN — In het Deldense stadhuis werden deze maand tekeningen en schilderijen van Oud-Delden tentoongesteld. Er waren werken te zien van o.a. R. Domburg, Van der Dorp, H. Boon, F. Boersma en J. Jans. De antieke gevels, oude boerderijen, gezichten op de kerk e.a. deden romantisch Delden tijdelijk herleven.

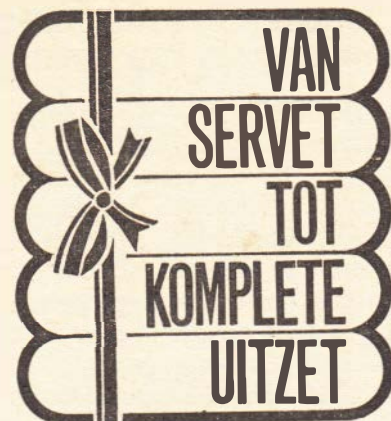
EERSTE LUSTRUM CARNAVAL OOTMARSUM

OOTMARSUM — In het komende seizoen zullen de carnavals-festiviteiten te Ootmarsum in het teken staan van de 1ste lustrumviering. De Othmaridders hebben daartoe veelbelovende plannen op stapel gezet.

HENGELOSE KUNSTENAARS EXPOSEREN

HENGELO — Van 13 tot 19 nov. exposeren in het stadhuis te Hengelo 18 plaatselijke kunstenaars.

JORZOLINO

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
 JORDAAN - TER WEEME N.V. HAAKSBERGEN

GENTLEROY VOOR VRIJETIJD- KLEDING

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
 GEBR. VAN HEEK N.V. ENSCHEDE.

VéGé

voor ^u/_w levensmiddelen

guller met zegels.. guller met guldens

Op VéGé-artikelen steeds
 10 0/10 kort. in geldzegels

Henny J. v. Egteren

C.F. Klaarstr. 18a - Tel. 2365 - Enschede

Lid van de Selectiegroep van
 Nederlandse Dameskappers

Gedipl. Dames- en Herenkapper
 Manicure - Pedicure
 Schoonheidsspecialist
 Medisch gedipl. Haarkundige

ERICA-SERVICE

Doet het zelf en maak van uw tuin
 een LUSTHOF. Kosteloos maakt
 ERICA voor U een grondplan.
Vraagt inlichtingen.

*Gezellig – en lekker – eten of zo maar wat
 drinken, U kunt altijd wel iets bedenken om
 naar de COSA te gaan.*

cosa

RESTAURANT HENGELO